

Mestna občina
Ljubljana

L J U B L J A N A
N A P O T I V K R O Ž N O
G O S P O D A R S T V O

ODZIV NA PRIPOMBE NA OSNUTEK DOKUMENTA

**»KROŽNI POTENCIALI LJUBLJANE 2021–2027, S
POGLEDOM LJUBLJANA, KROŽNO MESTO 2045«,**

PREJETE MED JAVNO OBRAVNAVO

LJUBLJANA, NOVEMBER 2021

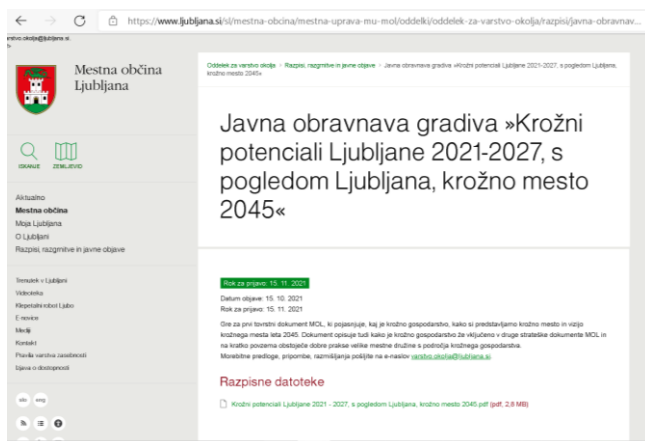

Odziv na pripombe na osnutek dokumenta »Krožni potenciali Ljubljane 2021–2027, s pogledom Ljubljana, krožno mesto 2045«, prejete med javno obravnavo

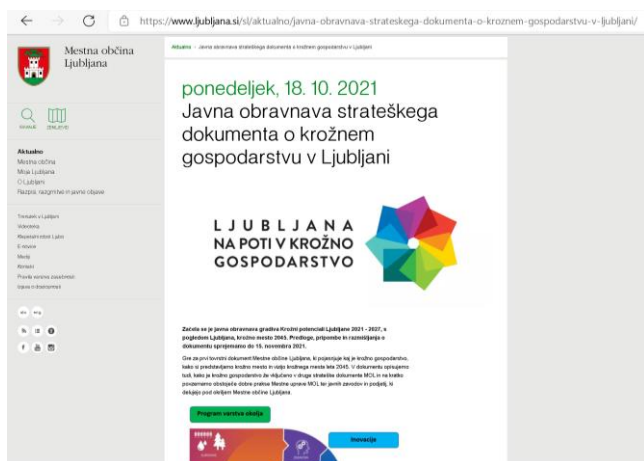
Naročnik:	Mestna občina Ljubljana Oddelek za varstvo okolja Zarnikova 3 1000 Ljubljana	 Mestna občina Ljubljana
	Odgovorna predstavnik naročnika: Mag. Zala Strojnik Božič, menedžerka prehoda v krožno gospodarstvo	
Izdelovalec:	Circular Change, Inštitut za krožno gospodarstvo, Gestrinova 1 1000 Ljubljana	 Circular Change
	Odgovorna nosilka naloge: Mag. Ladeja Godina Košir Vodja projekta: Mag. Ladeja Godina Košir Ključni strokovnjaki: Mag. Ladeja Godina Košir Lucija Marovt Eva Brunova	
Projekt:	Usmerjanje priprave in redakcija strateškega dokumenta MOL - Ljubljana, krožno mesto 2045	
Številka pogodbe:	Številka pogodbe 430-2156/2020-2 in številka aneksa 430-2156/2020-28	
Ključne besede:	Mestna občina Ljubljana / Vizija 2045 / Trajnostni razvoj / Krožno gospodarstvo / Participatorni proces / Programsko obdobje 2021–2027 / Sodelovanje deležnikov	
Datum:	15. 11. 2021	

1. Potek javne obravnave osnutka dokumenta »Krožni potenciali Ljubljane 2021–2027, s pogledom Ljubljana, krožno mesto 2045«

Mestna občina Ljubljana je 15. oktobra 2021 na svoji spletni strani v rubriki 'Razpisi, razgrnitve in javne obravnave' objavila osnutek dokumenta »Krožni potenciali Ljubljane 2021–2027, s pogledom Ljubljana, krožno mesto 2045«, namenjen podajanju pripomb in predlogov na pripravljene osnutek. Obvestilo o javni obravnavi je 18. oktobra 2021 objavila na spletni strani tudi v rubriki 'Aktualno', poleg tega pa je Oddelek za varstvo okolja preko Inštituta za politike prostora (IPoP) po elektronski pošti poslal posebno obvestilo več kot 80 deležnikom, ki so bili vabljeni v proces priprave dokumenta oziroma so sodelovali na delavnicah, individualnih osebnih ali telefonskih razgovorih ali pa so svoje predloge pošiljali po elektronski pošti.

Slika 1:
Zajem zaslona spletne strani MOL, rubrika 'Razpisi, razgrnitve in javne obravnave'

Slika 2:
Zajem zaslona spletne strani MOL, rubrika 'Aktualno'

Odziv na pripombe na osnutek dokumenta »Krožni potenciali Ljubljane 2021–2027, s pogledom Ljubljana, krožno mesto 2045«, prejete med javno obravnavo

Javna objava je potekala od 15. oktobra do 15. novembra 2021. Do 12. novembra 2021 sta bili prejeti dve (2) pripombi, do konca javne obravnave pa še štiri (4) pripombe. Nanje je projektna skupina v sodelovanju z MOL pripravila odziv oziroma odgovor, ki je predstavljen v nadaljevanju tega dokumenta.

Na osnovi odzivov na osnutek dokumenta bo pripravljen končni predlog dokumenta »Krožni potenciali Ljubljane 2021–2027, s pogledom Ljubljana, krožno mesto 2045«, ki bo posredovan v končno obravnavo in sprejem ustreznim delovnim telesom in Mestnemu svetu MOL.

2. Pregled pripomb in odzivov na osnutek osnutka dokumenta »Krožni potenciali Ljubljane 2021–2027, s pogledom na Ljubljana, krožno mesto 2045«

Pripomba št. 1:	
ŽIVALSKI VRT LJUBLJANA	Odziv zunanjih strokovnjakov in MOL
<i>Izvleček iz elektronske pošte dne, 12. 11. 2021</i> Projekti so zelo zanimivi, na dokument nimam pripomb. Kot Ljubljančanki (že 3. generacija) mi je zelo všeč smer, v kateri se razvija Ljubljana. Veselim se nadaljnjega zelenega in krožnega razvoja Ljubljane ter vam želim pri tem veliko uspehov.	Vsebina pripombe ne zahteva sprememb gradiva.

Pripomba št. 2:	
TEHNOLOŠKI PARK LJUBLJANA	Odziv zunanjih strokovnjakov in MOL
<i>Izvleček iz elektronske pošte dne, 12. 11. 2021</i> Splošna pobuda s strani TPLJ: Med pobude dodati usposabljanje in mentoriranje srednje velikih podjetij – MSP (vključujoč start-upe) za njihov prehod v krožno gospodarstvo s pomočjo digitalizacije na temelju treh modelov, in sicer krožnega oblikovanja, optimalne uporabe ter ohranjanja vrednosti. Grajenje Circular 4.0 skupnosti ter izvajanje akcijskega načrta za krožno gospodarstvo za Območje Alp.	S pobudo se strinjamo in bo dodana v gradivo na strani 19. kot Digitalizacija in krožno gospodarstvo v povezavi s podjetji in industrijo – usposabljanje in mentoriranje srednje velikih podjetij (vključujoč start-upe). Nosilec: Tehnološki park Ljubljana.

<p>Pobuda za vsakega od prednostnih področij delovanja: 1) plastika, 2) hrana, 3) električna in elektronska oprema, 4) tekstil Med ukrepe dodati usposabljanje in mentoriranje srednje velikih podjetij (vključujoč start-upe) za njihov prehod v krožno gospodarstvo s pomočjo digitalizacije na področju krožnega oblikovanja ter ohranjanja vrednosti. Nosilec: Tehnološki park Ljubljana - TPLJ Rok: 2022–2027 Kazalnik uspešnosti: Usposobitev vsaj 3 MSP do 2022 v okviru projekta Circular 4.0 - Interreg Območje Alp (5 MSP do 2027)</p>	<p>S pobudo se strinjamo in bo kot ukrep dodana pod vsako prednostno področje delovanja.</p>
---	--

<p>Pripomba št. 3:</p>	
<p>NAZIV OSEBE/ORGANIZACIJE, KI DAJE PRIPOMBO: Društvo za trajnostni razvoj Duh časa</p>	<p>Odziv zunanjih strokovnjakov in MOL</p>
<p><i>Izvleček iz elektronske pošte ter pripadajoče priloge dne, 14. 11. 2021</i></p> <p>V Društvu za trajnostni razvoj Duh časa pozdravljamo smer razvoja, predstavljeno v dokumentu Krožni potenciali Ljubljane 2021-2027. Ponujamo sodelovanje na področju ponovne uporabe elektronske opreme, kar sodi pod strateški cilj: Povečanje souporabe in ponovne uporabe električne in elektronske opreme. Konkreten prispevek našega društva k opisanemu razvoju je dejavnost Računalniki za socialno ogrožene, ki jo izvajamo že deseto leto. V društvu podpiramo načrtovane aktivnosti ponovne uporabe / predelave električne in elektronske opreme ter kazalce učinkovitosti predstavljene na 38. strani dokumenta v javni razpravi (seznam popravilnic in ponudnikov obnove EEO, priporočila za podaljšanje uporabe osebnih, prenosnih in tabličnih računalnikov in zaslonov ter popravila in obnova EEO v Centru Rog).</p>	<p>Vsebina pripombe ne zahteva sprememb gradiva. Sestanek s predlagateljem bo organiziran po sprejemu strateškega dokumenta na Mestnem svetu MOL.</p>

Pri izvedbi navedenih aktivnostih bi želeli sodelovati, zato predlagamo sestanek z MOL in Centrom ROG.	
--	--

Pripomba št. 4:	
<p>NAZIV OSEBE/ORGANIZACIJE, KI DAJE PRIPOMBO: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Oddelek za okoljsko gradbeništvo</p>	Odziv zunanjih strokovnjakov in MOL
<p><i>Izvlaček iz elektronske pošte ter pripadajoče priloge dne, 14. 11. 2021</i></p> <p>Pozdravljamo vizijo Mestne občine Ljubljana, da Ljubljana v prihodnosti postane krožno mesto. Pripravili smo nekaj pripomb, predvsem se predlogi nanašajo na različne vidike vode v krožnem gospodarstvu.</p> <p>Pripomba 1: <i>Str. 8; 2.3. Strateški dokumenti kot gradniki vizije; a) Občinski prostorski načrt MOL Občinski prostorski načrt – Izvedbeni del pa se kot srednjeročni plan spreminja in dopolnjuje vsake tri do štiri leta. Tudi v primeru planske določitve novih stavbnih zemljišč, recimo iz kmetijske namenske rabe, se istočasno spreminja namenska raba nazaj v kmetijska zemljišča na drugi lokacijah. Na ta način se ohranja 75 % zelene namenske rabe (gozd, kmetijska zemljišča, parki, vode).</i></p> <p>Nadomeščanje novih stavbnih zemljišč z novimi nestavnimi zemljišči na drugih lokacijah je iz vidika ekosistemskih storitev, ki jih obstoječa nestavbna zemljišča zagotavljajo na obstoječi lokaciji, neustrezno, saj ni ekvivalentno. Ob spreminjanju rabe zemljišč je potrebno v večji meri upoštevati specifične razmere obstoječe lokacije in izdelati ustrezne strokovne podlage, ki bi ovrednotile učinke sprememb. Paziti je treba tudi na povezavo s točko c) na str. 10: Strategija razvoja podeželja in urbanega kmetijstva MOL za obdobje 2021-2027 (v pripravi). Spreminjanje kmetijskih zemljišč v stavbna na območju goste pozidave in vračanje stavbnih</p>	<p>Temeljna strateška cilja prostorskega razvoja MOL sta ohraniti in krepiti prostorske, naravne in kulturne vrednote mesta in tudi širšega prostora MOL, ki ustvarjajo identiteto in potenciale za kakovosten razvoj mesta in kakovost bivanja v njem. Tem smernicam sledi tudi aktualni Občinski prostorski načrt (OPN). V pripravi je Program varstva okolja MOL 2021–2027, pri čemer bo eden od strateških ciljev Ohranjanje narave in zelenih površin v MOL. Z ukrepi, ki nadaljujejo in nadgrajujejo ukrepe MOL predhodnih obdobj, si mesto prizadeva še naprej za celostno načrtovanje in upravljanje zelenih površin, zavarovanih območij in naravnih vrednot v Ljubljani.</p> <p>V osnutku gradiva »Krožni potenciali Ljubljane 2021–2027, s pogledom Ljubljana, krožno mesto 2045« je naveden seznam več že obstoječih strategij (tudi OPN) in dokumentov v nastajanju, da bi izpostavili soodvisnost različnih področij in potrebo po iskanju sinergij za oblikovanje krožnih praks.</p> <p>Skladno s krožnimi načeli je že navedeno, da ima ponovna uporaba prostora prednost pred novogradnjami. Prednostno se urejajo degradirana področja.</p> <p>Dopolnitev gradiva ni potrebna.</p>

<p>zemljišč »na drugih lokacijah« pogosto pomeni, da se ta zemljišča vračajo na račun manjših naselij na podeželskih območjih. Za zdrav razvoj podeželja in zagotavljanje samooskrbe s hrano pa je treba zagotoviti dovolj stavbnih zemljišč tudi v podeželskih naseljih, da bodo na tem območju lahko ostajali mladi.</p>	
<p>Pripomba 2: <i>Str. 14; 3.2. Izbor obstoječih krožnih praks velike mestne družine</i> <i>Na področju trajnostnega upravljanja z viri velja izpostaviti uporabo deževnice za čiščenje cest in zalivanje cvetličnih obešank v mestnem središču.</i></p> <p>To je lep primer uporabe padavinske vode iz zadrževalnikov, ki bi sicer neuporabljena odtekla. Tovrstni ukrep bi bilo smiselno prenesti na celotno območje mesta za zalivanje zelenih površin in rastlinja. Bi pa zahtevalo prilagojenost časovne izvedbe teh opravil na (poletne) padavinske dogodke.</p>	<p>Osnutek gradiva »Krožni potenciali Ljubljane 2021–2027, s pogledom Ljubljana, krožno mesto 2045« spodbuja vsebinsko povezovanje oziroma navezovanje z drugimi strateškimi dokumenti MOL. Pripomba se vsebinsko nanaša na celovito upravljanje z vodami, ki je opredeljeno kot strateški cilj Programa varstva okolja (PrVO), ki je še v pripravi. Predlagatelj bo s strani MOL povabljen na predstavitev pripomb v procesu oblikovanja osnutka PrVO. Dopolnitev gradiva ni potrebna.</p>
<p>Pripomba 3: <i>Str. 20; 4. Prednostna področja delovanja 2021-2027</i></p> <p>Voda je kot največji snovni tok, ki teče skozi mesto v celoti nenaslovljen. Govorimo o padavinski vodi (tako malo onesnaženi (s streh), kot tudi bolj onesnaženi (s prometnic z veliko prometno obremenitvijo), kakor tudi o komunalni odpadni vodi. Trenutni kanalizacijski sistemi in čistilne naprave so tipični primeri linearne obravnave naravnega vira, ki po uporabi postane odpadek. Celo padavinsko vodo se v nekaterih primerih imenuje »odpadna«. Krožno upravljanje s padavinskimi vodami v mestu bi zahtevalo posnemanje procesov značilnih za naravni vodni krog (zadrževanje, infiltracija, evapotranspiracija) ter preprečevanje/zmanjševanje vstopa padavinskih, drenažnih ipd. voda v kanalizacijski sistem. Slednje bi ugodno vplivalo tudi na preprečevanje nastanka urbanih poplav, ki v primeru preplavitve (ne)premičnin povzročajo tudi nove, v primeru novih poplavnih tokov v urbanem</p>	<p>Osnutek gradiva »Krožni potenciali Ljubljane 2021–2027, s pogledom Ljubljana, krožno mesto 2045« spodbuja vsebinsko povezovanje oziroma navezovanje z drugimi strateškimi dokumenti MOL. Pripomba naslavlja celovito upravljanje z vodami, ki je opredeljeno kot eden od strateških ciljev Programa varstva okolja (PrVO), ki je še v pripravi. Predlagatelj bo s strani MOL povabljen na predstavitev pripomb v procesu oblikovanja osnutka PrVO. Dopolnitev gradiva ni potrebna.</p>

<p>okolju pa povzročajo nove nevarnosti in ogroženosti. Poleg tega trajnostni ukrepi urbane odvodnje nudijo mnogo dodatnih koristi, ki se povezujejo z ostalimi cilji krožnega gospodarstva .</p>	
<p>Pripomba 4: Str. 26; STRATEŠKI CILJ: Brez zavržene hrane Lastna pridelava hrane.</p> <p>Rastline za rast potrebujejo vodo, hranila in ustrezno osvetljen prostor. V krožnem gospodarstvu bi morali za tovrstni namen uporabiti čim manj vode iz vodovoda in trajnostno pridobljena organska gnojila. Komunalna odpadna voda predstavlja potencialni vir tako vode kot hranil, ki jih lahko koristno uporabimo kot gnojilo v urbanem kmetijstvu. S tem zmanjšujemo količino odpadnega blata in količino sintetičnih gnojil (in emisij v kemijski industriji), ki se jih uporablja v klasičnem kmetijstvu. Ustrezno prečiščena komunalna odpadna voda pa se skladno z EU uredbo o ponovni uporabi vode (Regulation 2020/741), lahko neposredno uporablja za namakanje. V urbanem okolju se ustrezen prostor za pridelavo hrane lahko uredi v okviru obstoječih parkov, na ravnih strehah, v obliki vertikalnih zasaditev (zelene stene) ter na degradiranih območjih s sistemi, ki ne temeljijo na rodovitnih tleh (hidroponika, akvaponika, visoke grede).</p>	<p>Področje hrane je vključeno v več strategij in dokumentov MOL. V dokumentu »Krožni potenciali Ljubljane 2021-2027, s pogledom Ljubljana, krožno mesto 2045« je krožna veriga vrednosti za področje hrane usmerjena prioriteto v preprečevanje nastajanja zavržene hrane in uporabo odpadne hrane kot dragocenega vira. Hkrati pa dokument spodbuja vsebinsko povezovanje oziroma navezovanje na druge strateške dokumente MOL. Pripomba se vsebinsko nanaša pretežno na pridelavo hrane oziroma prostor za njeno pridelavo in na celovito upravljanje z vodami. Prvo področje naslavlja Strategija razvoja podeželja in urbanega kmetijstva MOL 2021–2027, sprejeta oktobra 2021. Celovito upravljanje voda pa je opredeljeno kot eden od strateških ciljev Programa varstva okolja (PrVO), ki je še v pripravi. Predlagatelj bo s strani MOL povabljen na predstavitev pripomb v procesu oblikovanja osnutka PrVO. Dopolnitev gradiva ni potrebna.</p>

Pripomba št. 5:	
<p>NAZIV OSEBE/ORGANIZACIJE, KI DAJE PRIPOMBO: Neformalna skupnost Krater (Društvo za Permakulturo Slovenije, Društvo Trajna, pridruženi posamezniki in društva, ki delujejo znotraj gradbene jame Bežigrjski krater)</p>	<p>Odziv zunanjih strokovnjakov in MOL</p>
<p><i>Izveček iz elektronske pošte dne, 15. 11. 2021</i></p> <p>Predlagatelj obžaluje, da ni bil predhodno povabljen na delavnice in pravočasno obveščen o dokumentu. Meni, da je z izvedbo številnih projektov na področju krožnega gospodarstva tako z rabo biomase invazivnih rastlin, skupnostnih študentskih vrtov kot vzpostavitev produkcijskih enot za bio-krožne ekonomije v opuščeni gradbeni jami, pridobil številne izkušnje, ki bi nedvomno prispevale k širini dokumenta in razumevanju trenutnih izzivov in priložnosti, ki jih izkušamo v trajnostni razvoj usmerjene bottom-up iniciative, ki delujemo v mestu Ljubljana.</p> <p>Zato pripravljavca dokumenta ob tej priložnosti prosil, da društvo v primeru priprave novih dokumentov ali delavnic, v povezavi s krožnim gospodarstvom, oživljanjem degradiranih zelenih površin ali rabo biomase invazivnih rastlin, pravočasno obvesti.</p>	<p>Priprava strateškega dokumenta »Krožni potenciali Ljubljane 2021-2027, s pogledom Ljubljana, krožno mesto 2045« je temeljila na participatornem pristopu in je vključevala širok nabor deležnikov z različnih področij in ravni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prek povezovanja s procesom priprave Programa varstva okolja 2021–2027, ki ga je izvajal IPOP - Inštitut za politike prostora ter • z dodatno, namensko določeno oziroma izbrano skupino več kot 80 deležnikov za področje krožnega gospodarstva, ki so bili vključeni v fokusirane aktivnosti za sooblikovanje osnutka dokumenta. <p>Pomembna usmeritev krožnega prehoda Ljubljane je namreč odprtost za vključevanje pobud različnih deležnikov ob sočasni sposobnosti za njihovo umeščanje v strateške razvojne projekte in implementacijo konkretnih ukrepov.</p> <p>Sodelovanje v procesu priprave dokumenta »Krožni potenciali Ljubljane 2021-2027, s pogledom Ljubljana, krožno mesto 2045« nikakor ni pogoj za vključevanje v nadgradnjo in implementacijo zbranih predlogov oziroma ukrepov. Celoten proces prehoda v krožno gospodarstvo se ne bo končal s sprejetjem dokumenta, ampak bo v naslednjih letih prav z vključevanjem dodatnih deležnikov dobival svojo končno obliko in udejanjanje na terenu. Dopolnitev gradiva ni potrebna.</p>

Pripomba št. 6:	
NAZIV OSEBE/ORGANIZACIJE, KI DAJE PRIPOMBO IMZI - Inštitut za modro-zeleno infrastrukturo	Odziv zunanjih strokovnjakov in MOL
<p><i>Izveček iz elektronske pošte ter pripadajoče priloge dne, 15. 11. 2021</i></p> <p>Pobuda k projektu KROŽNI POTENCIALI LJUBLJANE 2021–2027, S POGLEDOM LJUBLJANA, KROŽNO MESTO 2045: vključitev Mestne občine Ljubljana kot pilotno mesto v raziskavo (doktorsko dizertacijo) s področja razvoja kazalnikov krožnega gospodarstva</p> <p>Na področje upravljanja z vodami v mestih se znotraj kazalnika Green City upoštevajo štirje vidiki in sicer: poraba vode, izguba vode v vodovodnih sistemih, čiščenje odpadne vode in politike učinkovite rabe vode in čiščenja. V okviru raziskave bomo za izbrano pilotno mesto razvili kazalnike in jih skupaj s strokovnjaki, ki v izbranem mestu delujejo na področju krožnega gospodarstva, upravljanja z vodami, prostorskega načrtovanja in varovanja okolja tudi testirali. Vizualizacija kazalnikov bo že v fazi raziskave izvedena s spletno dostopno aplikacijo, ki bo ob koncu raziskave lahko na voljo tudi meščanom in meščankam. Kazalniki bodo temeljili na razpoložljivih podatkih iz različnih virov (prostorski podatki, stavbe, infrastruktura, vodotoki, padavine), na podatkih zbranih v okviru MOL ali javnih podjetij, ter na modelih in simulacijah v primeru da podatki še niso razpoložljivi.</p>	<p>Pripomba naslavlja celovito upravljanje z vodami, ki je opredeljeno kot eden od strateških ciljev Programa varstva okolja (PrVO), ki je še v pripravi. Predlagatelj bo s strani MOL povabljen na predstavitev pripomb v procesu oblikovanja osnutka PrVO.</p> <p>Dopolnitev gradiva ni potrebna.</p>